

Datum
2024-08-29

Diarienummer
FSN-2024/273.109

Handläggare
Susanne Edéus Nordström
Susanne.Edeus-Nordstrom@huddinge.se

Förskolenämnden

Remiss: Maxtak för förskolornas barngrupper, motion väckt av Anneli Johansson (KD) och Karl Henriksson (KD)

Förslag till beslut

Förskolenämnden antar barn- och utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande, daterat den 29 augusti 2024, som sitt remissvar till kommunstyrelsens förvaltning på motionen ”Maxtak för förskolornas barngrupper”.

Sammanfattning

I motionen föreslås ett maxtak för barngrupper i kommunens förskolor, med syftet att skapa en tryggare och mer utvecklande miljö för barn, särskilt de under tre år. Förslaget följer Skolverkets riktlinjer om barnantal i barngrupper. Samtidigt vill motionärerna bibehålla personaltätheten för att garantera hög omsorgskvalitet.

I skollagen anges att huvudmannen ska se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen även i övrigt erbjuds en god miljö. Skollagen påtalar även att det är rektor i förskolan som är ansvarig för att leda, fördela och samordna det pedagogiska arbetet vid sin enhet och i det ansvaret har rektor mandat att besluta om barnens fördelning i grupper.

Huddinge har idag något mindre barngrupper än länssnittet. Huddinge har högst lärartäthet bland jämförelsekommunerna och högre än länssnittet. Antalet barn per årsarbetare är lägre än länssnittet, med 5,3 barn jämfört med 5,5.

Barn- och utbildningsförvaltningen ser att förslaget skulle kunna medföra att kommunen inte lyckas möta skyldigheten att erbjuda plats inom fyra månader utan större investeringar i lokaler och personella resurser. Sådana investeringar medför kraftigt ökade kostnader, vilka behöver detaljberäknas innan ett eventuellt beslut om maxtak i barngrupperna införs.

Förvaltningen ser inte heller att ett fastställande av maximal tillåten storlek för barngrupper skulle stödja huvudmannens arbete i att säkerställa att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek på respektive enhet eftersom förutsättningarna ser så olika ut i de kommunala förskolorna.

Beskrivning av ärendet

Motionen

I motionen om maxtak för förskolornas barngrupper föreslås att barngruppernas storlek i kommunens förskolor ska minskas för att skapa en tryggare och mer utvecklande miljö för barnen, särskilt för de under tre år. Förslaget bygger på Skolverkets riktlinjer som rekommenderar en maxstorlek på 12 barn i småbarnsgrupper (1–3 år) och 15 barn för äldre barn. Motionärerna framhåller vikten av att bibehålla personaltätheten trots minskade gruppstorlekar för att säkerställa hög kvalitet på omsorgen.

Den minskade barnafödseln ses som en möjlighet att genomföra dessa förändringar i förskolan. Genom ekonomiskt stöd och utveckling av riktlinjer till förskolor samt information till föräldrar, vill Kristdemokraterna underlätta övergången till mindre barngrupper. De betonar att detta inte bara kommer att gynna barnens utveckling, utan också förbättra arbetsmiljön för förskolans personal. Slutligen föreslår motionärerna att kommunfullmäktige formellt fastställer de föreslagna maxgränserna för barngrupper i kommunen.

Lagrum

I skollagen (2010:800) 8 kap. 8 § anges att huvudmannen ska se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen även i övrigt erbjuds en god miljö. Det ligger således inom huvudmannens, inte kommunfullmäktiges, ansvarsområde att planera och besluta om barngruppers storlek på den specifika förskolan för att efterleva styrdokumentens krav.

Att skapa lämpligt sammansatta barngrupper förutsätter ett samarbete mellan huvudman och rektor. Enligt skollagen 2 kap. 9-10 §§ är det rektor som är ansvarig för att leda, fördela och samordna det pedagogiska arbetet vid sin enhet. I det ansvar som rektor har att agera ledare och samordnare av det pedagogiska arbetet ingår att rektor också fattar de beslut som ett sådant ansvar kräver. Bestämmelsen om att rektor beslutar om enhetens inre organisation ska läsas mot denna bakgrund. Besluten kan röra exempelvis barnens fördelning i grupper och sådant som påverkar barngrupperna såsom personalens ansvarsområden, övergripande tidsplanering eller schemaläggning.

Barngruppernas storlek och personaltäthet i Huddinge idag

Skolverkets statistik över personal samt barngrupperna i förskolan visar vid den senaste mätningen att Huddinge ligger under länssnittet. När det gäller barngruppernas storlek ligger Huddinge på samma nivå som Järfälla och Nacka medan de övriga jämförelsekommunerna har större barngrupper. Länssnittet ligger på 16,6 barn medan Huddinges snitt är 16,5 barn.

När det gäller antal inskrivna barn per lärare med förskollärlärolegitimation inom kommunal regi har Huddinge högst lärartäthet bland jämförelsekommunerna och högre lärartäthet än länssnittet.

Statistiken över inskrivna barn per årsarbetare i förskolan inom kommunal regi visar att Huddinge ligger under länssnittet, 5,3 barn kontra 5,5. Endast Nacka ligger under Huddinges snitt medan övriga jämförelsekommuner har fler inskrivna barn per årsarbetare.

Lämplig sammansättning och storlek i barngrupper

Som förskolenämndens verksamhetsplan för 2024 påtalar så har faktorer som personaltäthet, kompetens och gruppstorlek betydelse för den kvalitet som kan utvecklas i förskolan. Gruppstorlek och personaltäthet kan inte bedömas oberoende av andra parametrar. Det är många faktorer som avgör upplevelsen av antalet barn i gruppen, som till exempel barngruppens sammansättning och lokalernas utformning. En lämplig sammansättning av barngruppen innebär att hänsyn behöver tas till flera aspekter, däribland ålder och kön hos barnen, andelen barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling, barn med annat modersmål än svenska och barnens närvarotider.

Förskolan har en väletablerad erfarenhet av arbete i mindre grupperingar genom teman och projekt. Miljön kallas ofta den tredje pedagogen och blir en central faktor och ett viktigt verktyg i den dagliga undervisningen. Antalet barn i gruppen behöver vara anpassat utifrån den fysiska miljön för att säkerställa att det finns tillräckligt med utrymme och rum att dela upp barngruppen i för att kunna bedriva god pedagogisk verksamhet.

Barngruppens storlek får inte heller vara för stor i förhållande till personalstyrkan om kraven på pedagogiskt innehåll ska kunna mötas. Personaldimensionering och barngruppens storlek bör alltså anpassas till de varierande förutsättningarna i olika barngrupper. Rektor i förskolan är ansvarig för att sammansättningen i barngruppen och bemanningen möter kraven på en god miljö och undervisning och behöver även hålla ekonomin i balans. Alla rektorer behöver göra sina egna analyser av barngruppssammansättningarna utifrån rådande förutsättningar på respektive enhet och i det arbetet även beakta Skolverkets Allmänna råd för förskolan kring barngruppernas storlek. I råden anges även att hänsyn ska tas till barnens olika förutsättningar och behov. I läroplanens beskrivning av uppdraget att tillhandahålla likvärdig utbildning står det att det innebär att utbildningen inte kan utformas på samma sätt överallt och att förskolans resurser därför inte ska fördelas lika. Utbildningen ska ta hänsyn till barns olika förutsättningar och behov och anpassas till alla barn i förskolan (lpfö 18, s. 6). Avvikelse från Skolverkets riktmärken behöver följas upp av huvudman tillsammans med rektor för att säkerställa att man efterlever styrdokumentens krav på utbildning och god miljö för barn och pedagoger.

Förvaltningens synpunkter

Kötid, lokaler och organisation

Kommunen behöver beakta skyldigheten att erbjuda förskoleplats inom fyra månader när vårdnadshavare anmält önskemål om förskola (skollagen 8 kap. 14§) och behöver därmed ha kapacitet att erbjuda platser inom denna tidsram. Förvaltningen ser att det är en överhängande risk att ett maxtak medför att kötiderna för förskoleplatser blir förlängda om inte organisationen och lokalresurserna förändras.

En omställning till mindre barngrupper i förskolan skulle därför kräva tillskott av fler lokaler, det vill säga att fler förskolor behöver byggas för att erbjuda förskoleplatser i rätt tid, även om alla idag tillgängliga förskolelokaler som står tomställda utnyttjades. Det krävs således mycket stora investeringar i framförallt nya men även befintliga lokaler, vilket leder till kraftigt höjd lokalkostnad per barn i den kommunala regin. Utöver höjd kostnad i den kommunala verksamheten ökar då också lokalkompensationen till fristående aktörer.

För att möta ett beslut om maxantal barn i barngrupperna skulle förskoleorganisationen behöva utökas med mer pedagogisk personal. Förvaltningen ser en risk att den minskade flexibilitet i resurshanteringen som ett maxtax innebär medför utmaningar med att rekrytera behörig och kompetent personal i den omfattning som behövs.

Övrigt

Beslutet om maxtak kan enligt lag inte tas av kommunfullmäktige, frågan ligger inom förskolenämndens ansvarsområde i egenskap av huvudman för de kommunala förskolorna. Förvaltningen vill i det sammanhanget förtydliga att ett eventuellt beslut om maxtak endast kan gälla de kommunala förskolorna i Huddinge. Motionärerna påtalar att det är avgörande att planera för mindre barngrupper i förskolan i samband med arbetet att ta fram standardiserade funktionsprogram och lokallösningar samt strukturprogram för förskolor i Huddinge. Förvaltningen påminner om att arbetet med standardiserade funktionsprogram enbart rör förskolor i kommunens egen regi och inte samtliga förskolor i Huddinge.

Rekommendation

Förvaltningen ber nämnden beakta dels rektors ansvar för utformning och personalsättning i den enskilda barngruppen, dels att aktuell barngruppsstorlek och personaltäthet är bättre än i de flesta jämförelsekommuner. Ett fastställande av maximal tillåten storlek för barngrupper, som berör alla kommunala förskoleenheter, skulle inte stödja huvudmannens arbete i att säkerställa att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek på respektive enhet

eftersom förutsättningarna ser så olika ut. Förvaltningen ser inte att införande av ett maxtak gynnar de barn för vilka verksamheten bedrivs.

Ekonomiska och juridiska konsekvenser

Ett beslut om maxtak för barnantal i de kommunala förskolorna skulle ha långtgående ekonomiska konsekvenser som behöver studeras i detalj innan ett eventuellt beslut om att gå vidare enligt motionen.

Frida Plym Forshell
Utbildningsdirektör

Åsa Franzén
Avdelningschef

Bilagor

- Bilaga 1. Remiss: Maxtak för förskolornas barngrupper – motion väckt av Anneli Johansson (KD) och Karl Henriksson (KD)
- Bilaga 2. [Skollagen 8 kap 8 §, 8 kap. 14 §, 2 kap 9-10 §§](#)
- Bilaga 3. [Läroplan för förskolan](#)
- Bilaga 4. [Skolverkets statistik över barngrupper och personal](#)

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen